

Projekční princip: „lexikální struktura musí být kategoriálně reprezentována na každé syntaktické úrovni“

Modularita

- Teorie lexikálních kategorií, Teorie funkčních kategorií (organizace lexikonu)
- Teorie X-bar
- Theta teorie
- Teorie pádu
- Teorie řízení
- Teorie vázání

the — thing

adjektivum

must — there / the book

sloveso

dance — Jane

předložka

in — garden

determinátor / posesivum

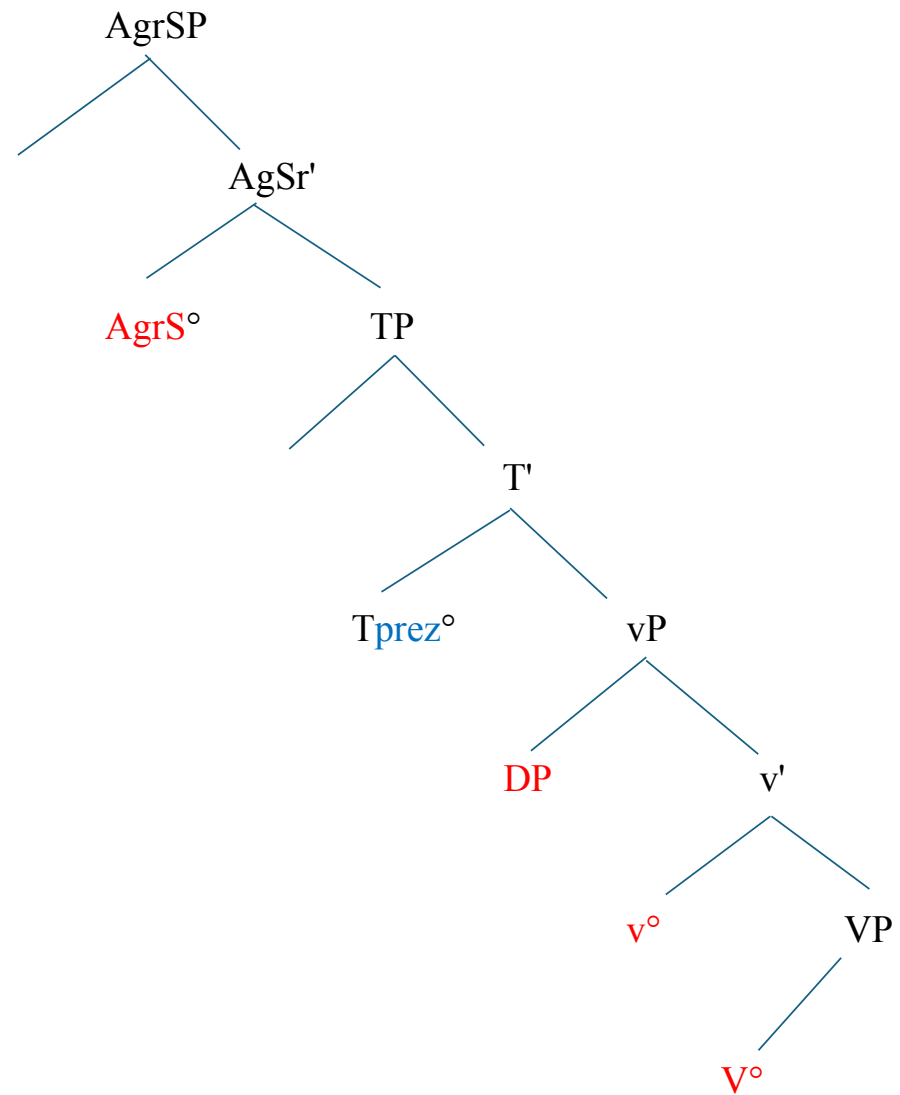
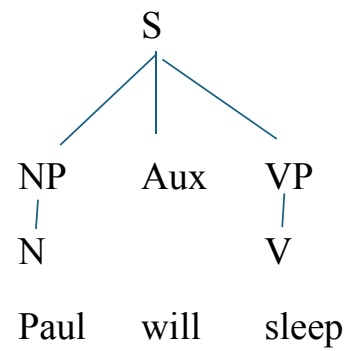
Jane's — speaking

adverbium

Bootstrapping

SYNTAX							
input				input	bootstrapping		
You poop	V	„kakat“					
We hear	V	„slyšet“					
....	V			I / We susk		V	„???“
The dog	N	„pes“					
A window	N	„okno“					
The honor	N	???					
				The ubin		N	„???“
SEMANTICS							
It ₁ is biting		„kousat“ _x Exemplář ₁					
It ₂ is biting		„kousat“ _x Exemplář ₂					
...		„kousat“ _x Exemplář _n					kousat _x Set
The dog is black		„pes“ _x Exemplář ₁					
The dog is white		„pes“ _x Exemplář ₂					
		„pes“ _x					pes _x

Co potrebujeme ve slovníku?

	Nominal	Verbal
N(oun)	+	-
V(erb)	-	+
A(djective)	+	+
P(reposition)	-	-

Lexikální kategorie

N	[prop/apel], [genus], [mass/count], [pl.tantum], [relace] ...	[encyklopedie]
V	A1, A2 ..; A2 ≈ DP/CP/ InfP, oblique P x, [aspekt], [refl]	[encyklopedie]
Adj	[grad], ...	[encyklopedie]

Funkční kategorie

V mus, moc, smě

N řad, hromad ... [Quant]

C že, zda, když, až, než...

Neg ne, ni

Partik asi, nabeton ..., [epist], jen, pouze [restr], i, také [adit], vůbec, ani [neg] ...

1.os.sg -u, -i, -m, -ch

2.os.sg. -š, -i

Inf	-t(i)/c(i)/ct
Iter	-va-
Nom	Ø, a, o,
Gen	a, u, e, y,
Gen pl.	ů, ic, Ø
Dat pl.	ům, ám
Konj	a, ale, nebo ...

???

adverbia

zájmena

předložky

klitika

anapher

Inserce kategorií

a) **Mirror principle** pro řazení afixů (opakování je matka moudrosti)

Morfém, který je blíže ke kořenu slova, odpovídá dřívější sémantické n. syntaktické operaci než morfém vzdálenější.

a) **Elsewhere condition / Subset principle / Paniniho princip**

Jestliže pro jednu operaci soutěží dvě nebo více pravidel, aplikace specifického pravidla vítězí na aplikaci obecnějšího pravidla, a blokuje jeho aplikaci.

Nebo

Lze-li ve stejném kontextu aplikovat současně dvě pravidla, pak přednost má vždy to specifičtější z nich;

druhé pravidlo je pak aplikováno ve všech ostatních případech (tzn. *elsewhere*). Jinými slovy, specifické

pravidlo blokuje aplikaci obecného (*default*) pravidla

	SLOVNÍK	
Lexikon		Syntaktikon
X	→ gramatikalizace	X'
X		
Y	← degramatikalizace	X'

- **Theta teorie:** přiřazování *tematických rolí* / *sémantických rolí* / *theta rolí* / argumentových rolí
- **Theta kritérium:** Každý argument je nositelem pouze jedné tematické/theta role a každá theta role je přiřazena pouze jednomu argumentu
- **Hierarchie theta rolí**
- Agens/Kauzátor (A1) > Recipiens (A2) > Patiens/Theme (A3) > oblique

UTAH (uniformity of theta role assignment hypothesis)

Identické tematické vztahy mezi jednotkami jsou reprezentovány identickými strukturními vztahy mezi těmito jednotkami na úrovni hloubkové struktury

v° cause, do ...)
přiděluje do svého specifikátoru
A1 (agens, kauzátor, expirient, posesor

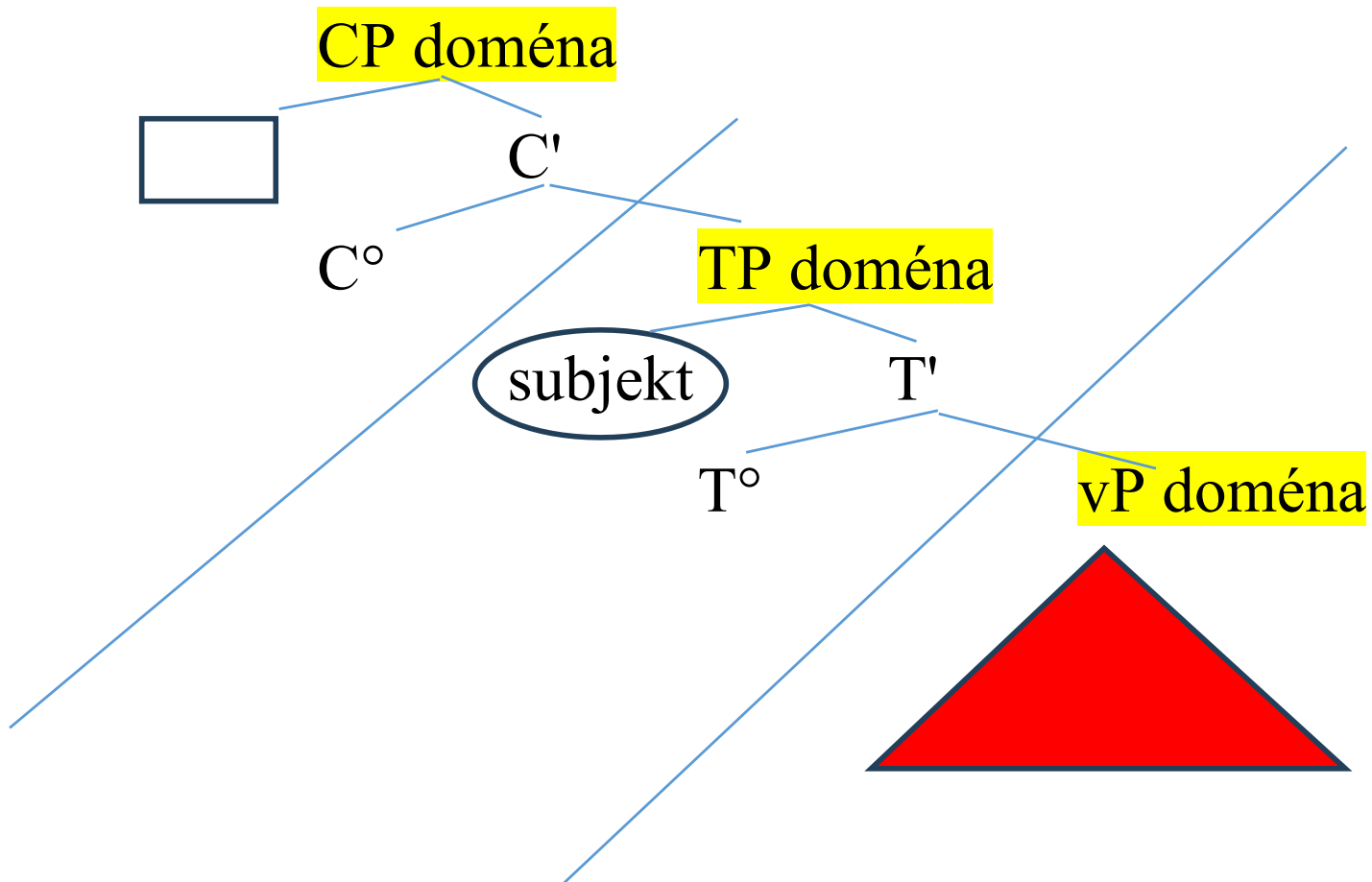
v° appl
přiděluje do svého specifikátoru
A2 (recipient, beneficent, affected)

V°
přiděluje do svého specifikátoru
Přiděluje do svého komplementu
A3 (patiens, theme ...)
oblique (místo, čas ...)

A1 externí A

Ostatní argumenty interní A

struktura věty a místo přidělování theta rolí

vraždy

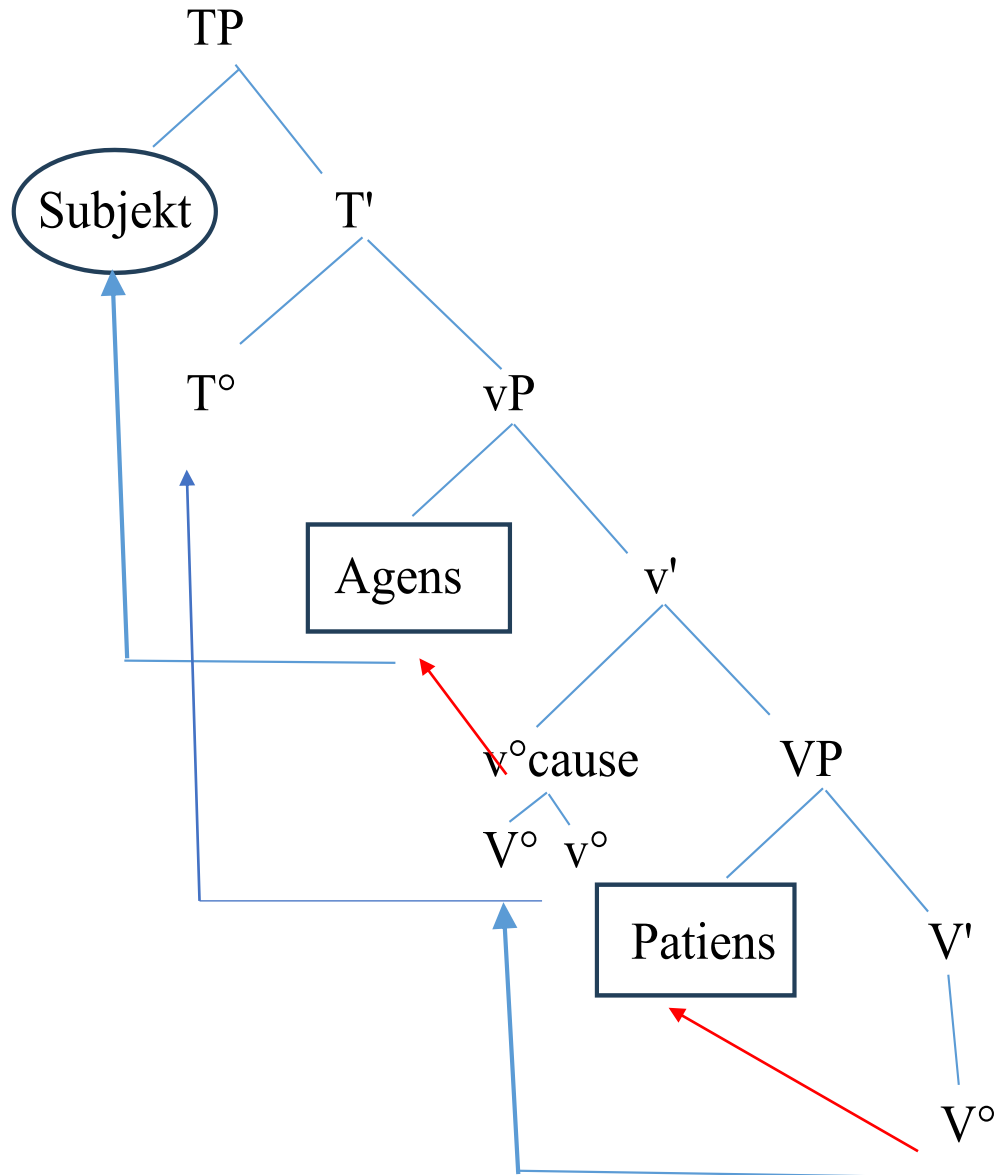
Impf, A1, (A3)

A1 ≈ HUM, A3 > DP/NP ≈ HUM

vědě

Impf A1, (A3)

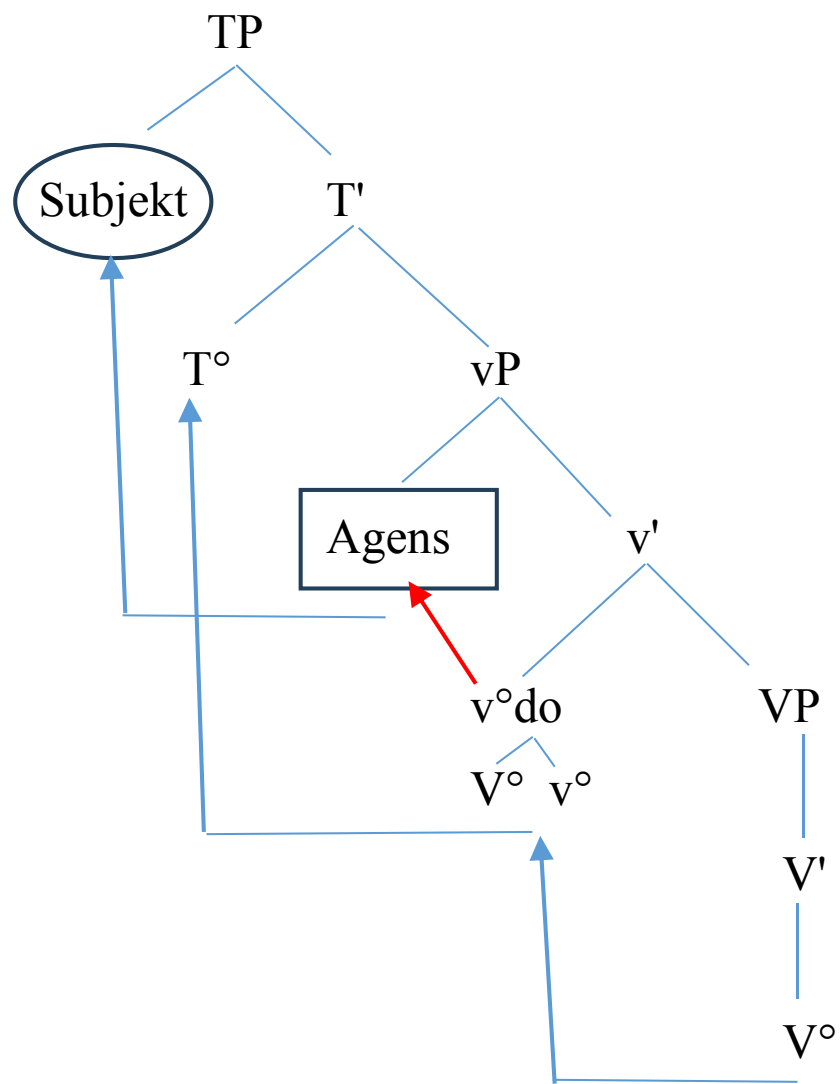
A1 ≈ ANIM, A3 > žeCP

transitivum

pracova

Impf, A1

Neergativum

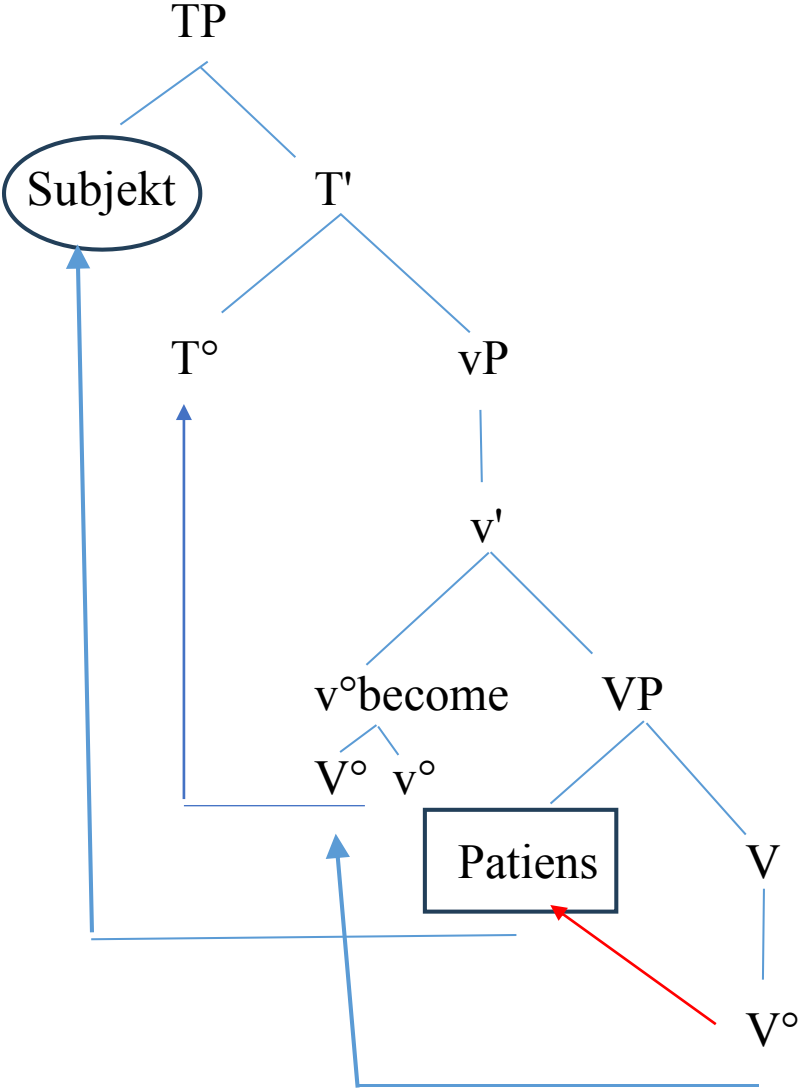
prasknou/prask(nu)

Pf A3

A3 > DP/NP ≈ -

Anim

neakuzativum

proda

Pf

A1, (A2), A3

A1 ≈ HUM, A2 > DP/NP ≈ HUM, A3 > DP/NP

slíbi

Pf

A1, (A2), A3

A1 ≈ HUM, A2 > DP/NP ≈ HUM, A3 > DP/NP // že CP (-past) //

InfP

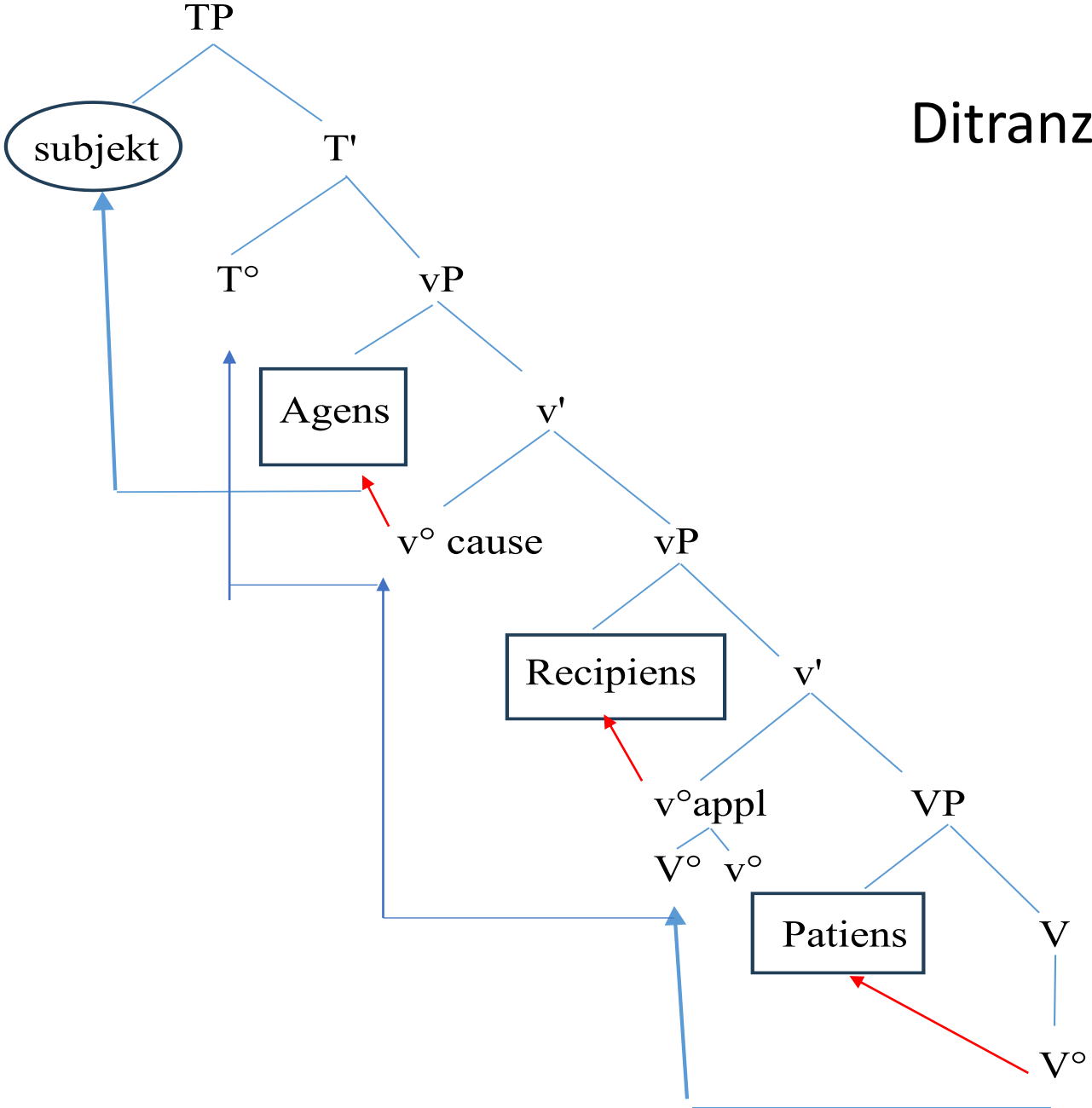
oznámi

Pf

A1, (A2), A3

A1 ≈ HUM, A2 > DP/NP ≈ HUM, A3 > DP/NP // že CP

Ditranzitivum: vysoký dativ

přizpůsobí

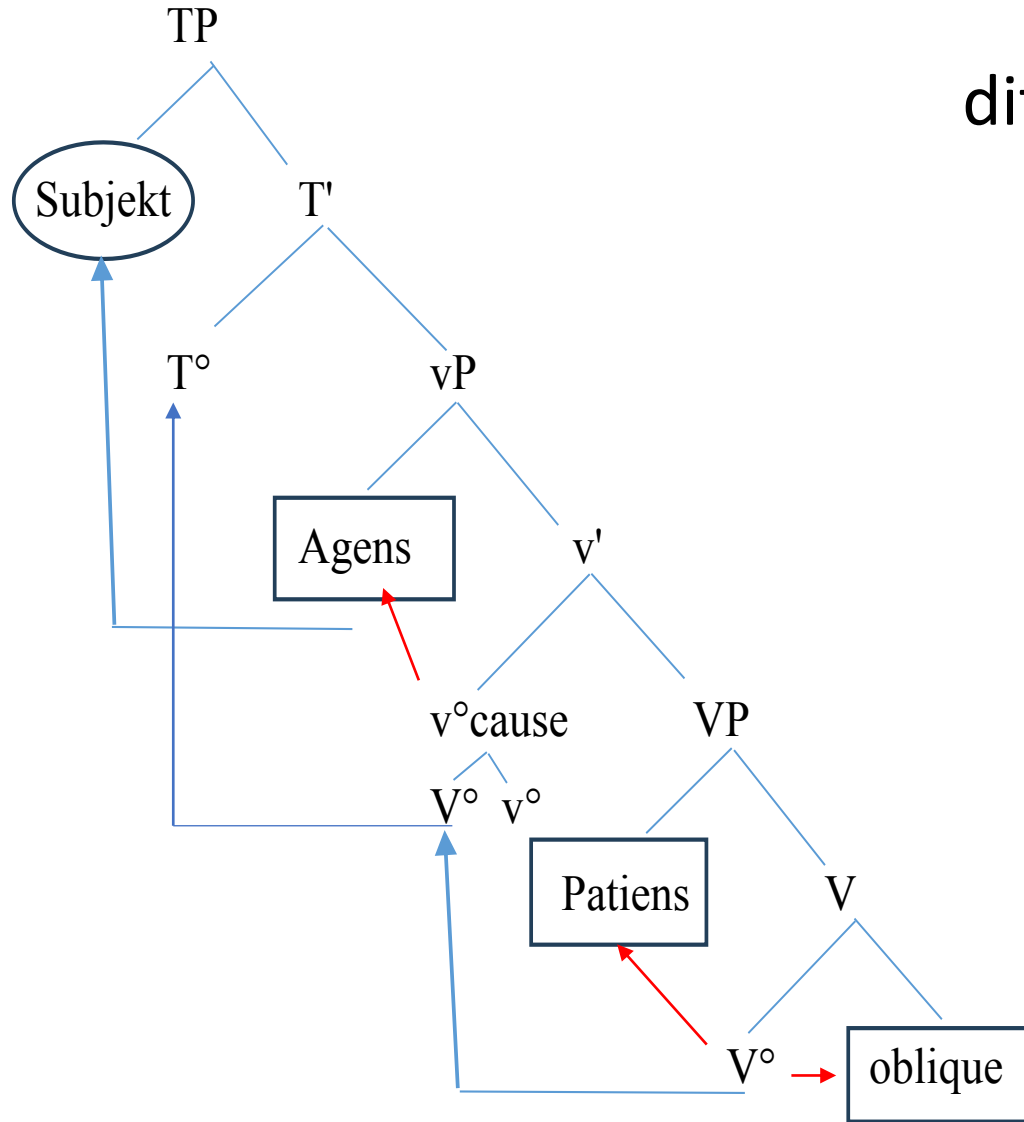
Pf

A1, (A2), Obl

A1 \approx HUM, A2 > DP/NP , Obl > P(vůči)P

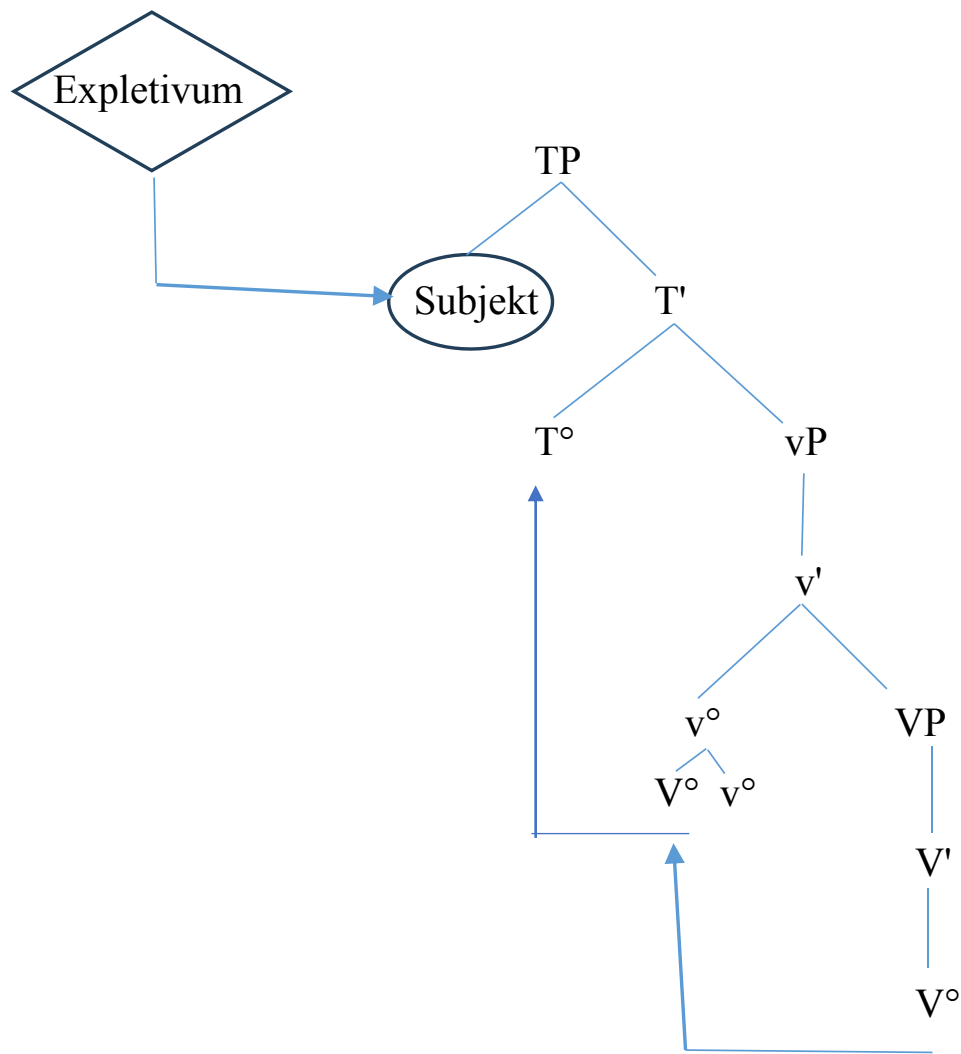
> se

ditranzitivum: nízký dativ

prše

Impf

bezargumentové sloveso

- **Teorie Pádu**
- |
- Pádový filtr: *overtní NP/DP bez Pádu (*visibility condition*)
-
- Abstraktní pád = Pád (jazykové univerzále)
- Pád vyjádřený afixy = pád (některé jazyky, včetně češtiny)
- |
- Pádový přidělovač -N (= V a P)
- Pádový přijímač +N (= N a A)
- (viz teorie lexikálních kategorií)
- X SHODA

Strukturní Pád × Lexikální Pád

Strukturní Pád: přiděluje funkční hlava X° nejbližší DP/NP bez pádu v jí c-komandované doméně

Pád přiděluje hlava X , theta roli hlavy Y

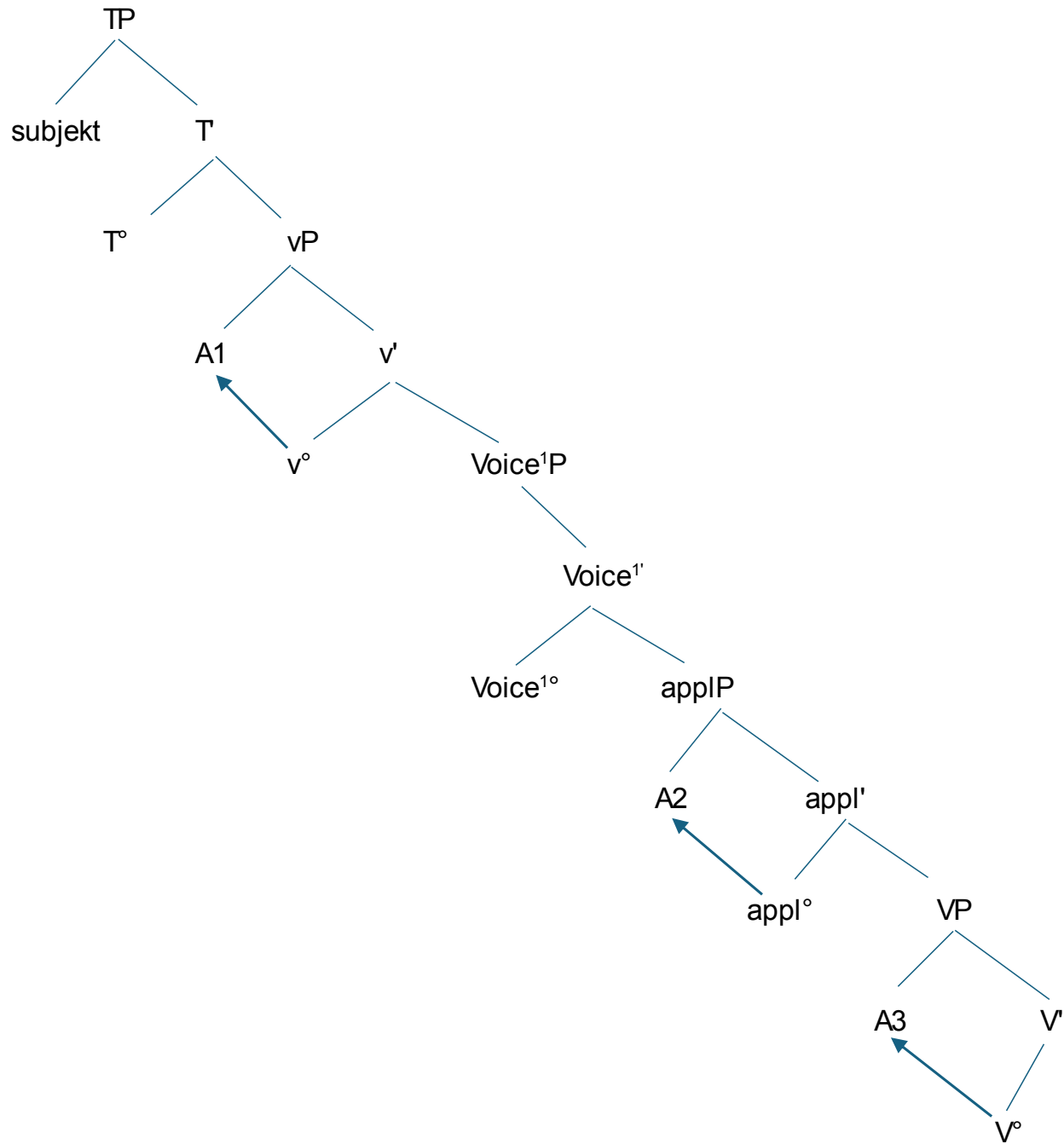
T° [finit]	v komplexní hlavě [$V^\circ \dots v^\circ, T^\circ$]	→	NOM
v° [cause]	v komplexní hlavě [$V^\circ \dots, v^\circ$]		ACC
v° [voice ¹]	v komplexní hlavě [$V^\circ \dots, \text{appl}^\circ, \text{voice}^{1^\circ}$]		DAT

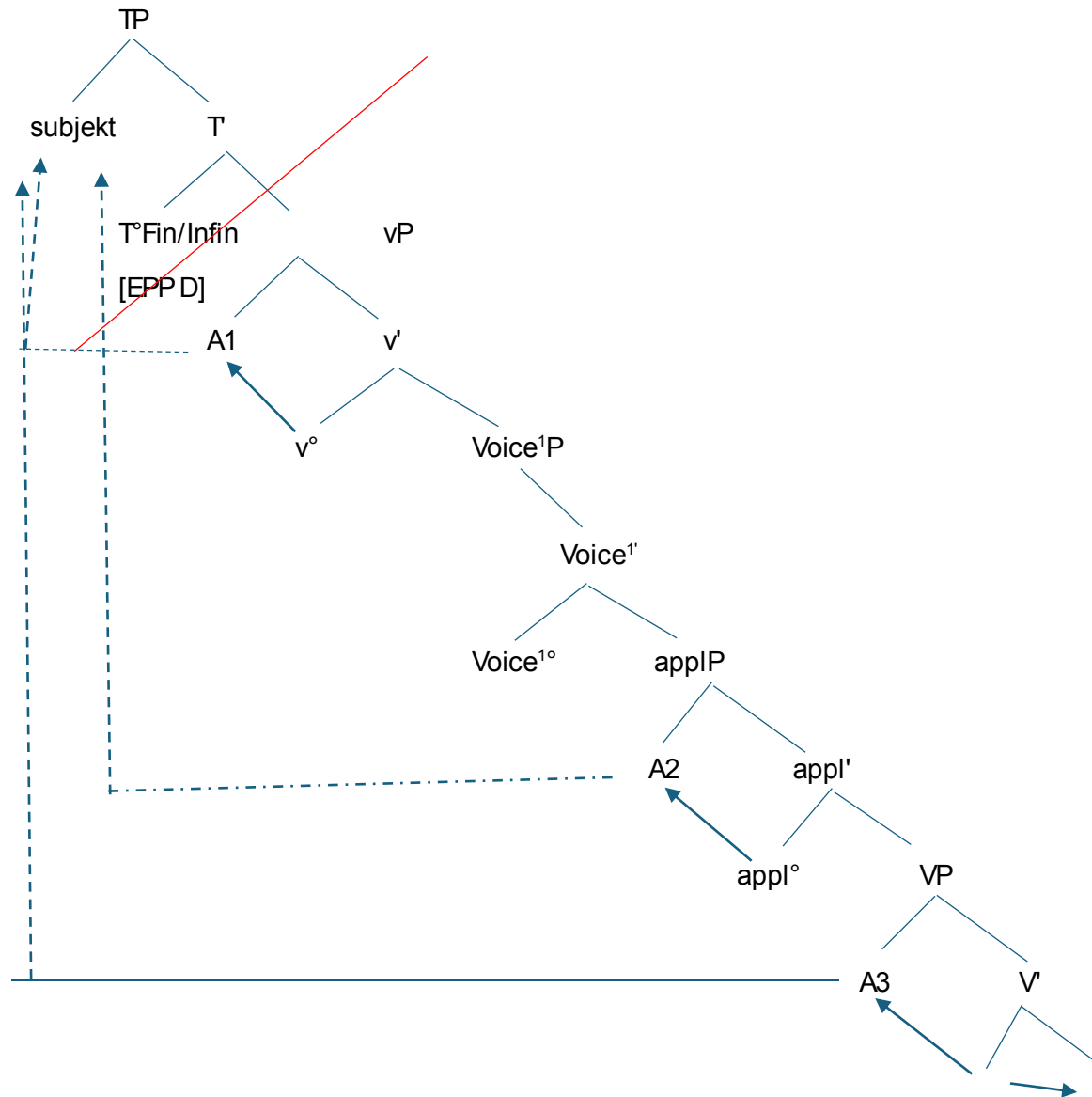
Empirická podpora: **Burziova generalizace**

Jestliže V přiděluje theta roli externímu argumentu, může přidělit ACC svému komplementu

Jestliže V přiděluje ACC svému komplementu, může přidělit theta roli externímu argumentu

Lexikální Pád: přiděluje hlava X° svému komplementu

vraždy

Impf, A1, (A3)

A1 ≈ HUM, A3 > DP/NP ≈ HUM

vědě

Impf A1, (A3)

A1 ≈ ANIM, A3 > žeCP

A3 > PoDP(žeCP)

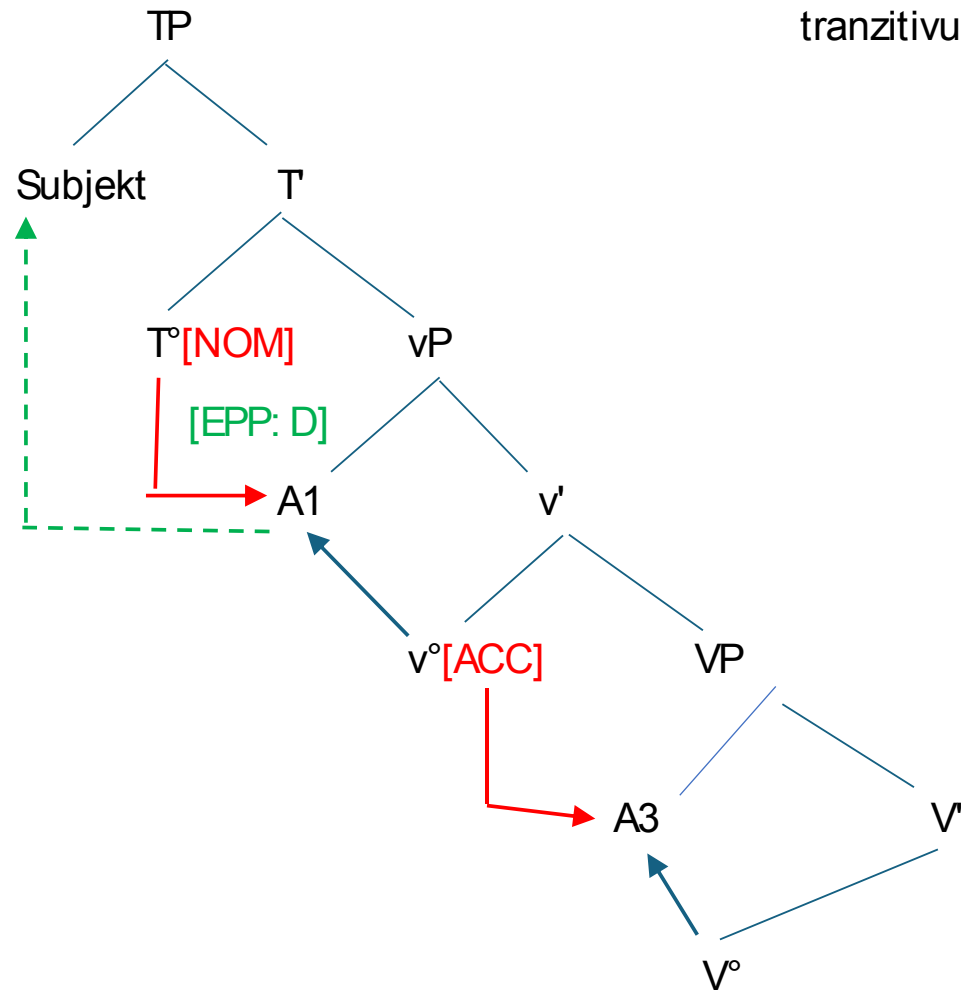
že Pavel se rozvedl / o Pavlovi, že se rozvedl

že Pavlovi umřela manželka / o Pavlovi, že MU

...

o Pavlově manželce, že ?MU umřela

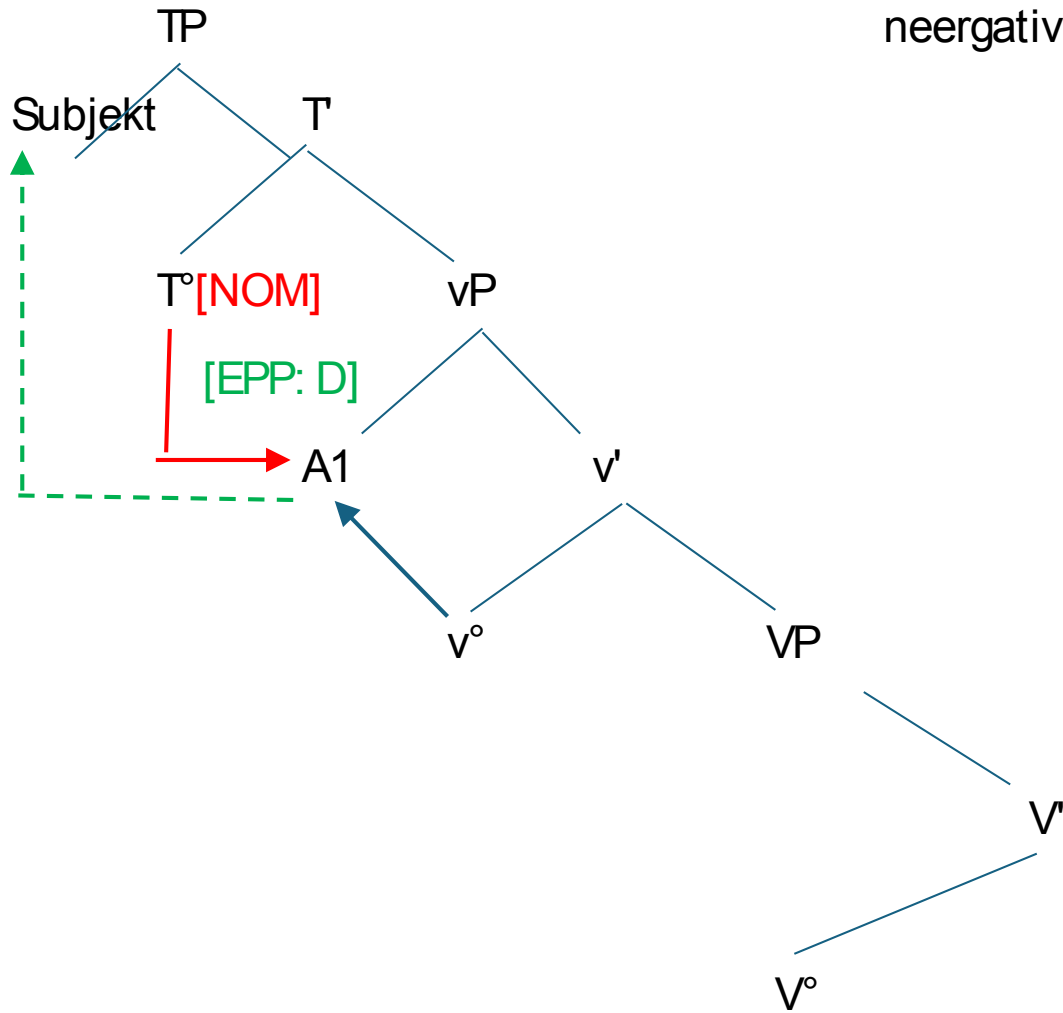
transitivum

pracova

Impf, A1

neergativum

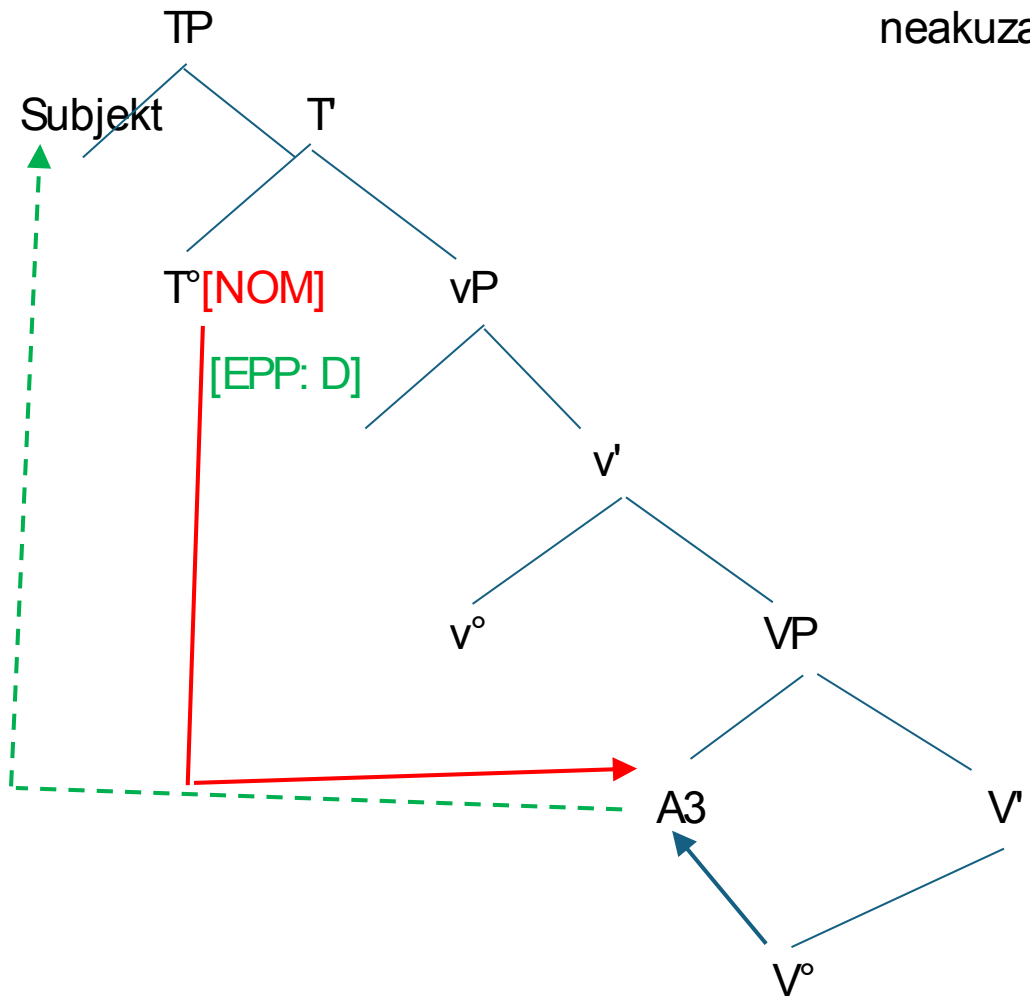
prasknou/prask(nu)

Pf A3

A3 > DP/NP ≈ -

Anim

neakuzativum

Jednoargumentová slovesa

NEERGATIVA	NEAKUZATIVA
+ záměrně // úmyslně On záměrně tancoval / smál se // plakal, křičel, nedýchal, kýchal	– záměrně // úmyslně *On záměrně (z)bledl, (roz)tál, (ze)stárl, (u)padl, (z)mizel, (u)byl
+ HUM / + ANIM	+HUM / + ANIM / -ANIM
+ přidat theme/patiens Petr tancoval polku He sneezed a good sneeze	– přidat theme/patiens: *Voda ubyla ryby
-er nominalizace: sneezer, dancer, cestovatel, tanečník, křikloun	∅
have + perfekt participium Er hat telefoniert Maria ha telefonato	be + perfekt participium Er ist gekommen Maria e arrivata
- záporový genitiv *Nikakich devoček ne tancevalo *Dívek / Dívky netancovalo/y	Ne rasstajalo ni odnoj snežinky „Neroztála ni jedna vločka“ Ubývá / přibývá tam vody / voda

proda

Pf

A1, (A2), A3

A1 ≈ HUM, A2 > DP/NP ≈ HUM, A3 > DP/NP

slíbi

Pf

A1, (A2), A3

A1 ≈ HUM, A2 > DP/NP ≈ HUM, A3 > DP/NP // že CP (-past) //

InfP

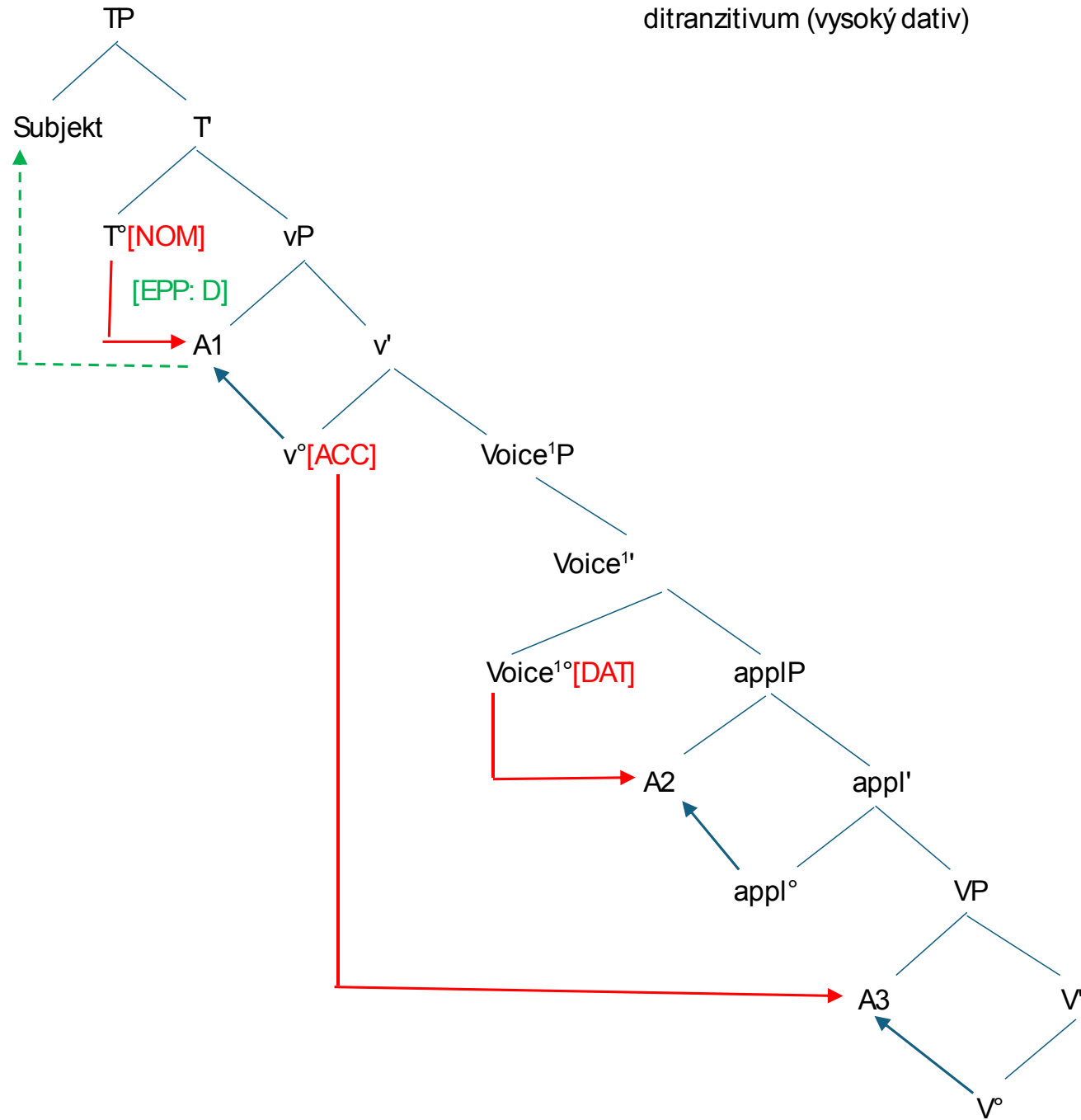
oznámi

Pf

A1, (A2), A3

A1 ≈ HUM, A2 > DP/NP ≈ HUM, A3 > DP/NP // že CP

ditranzitivum (vysoký dativ)

přizpůsobí

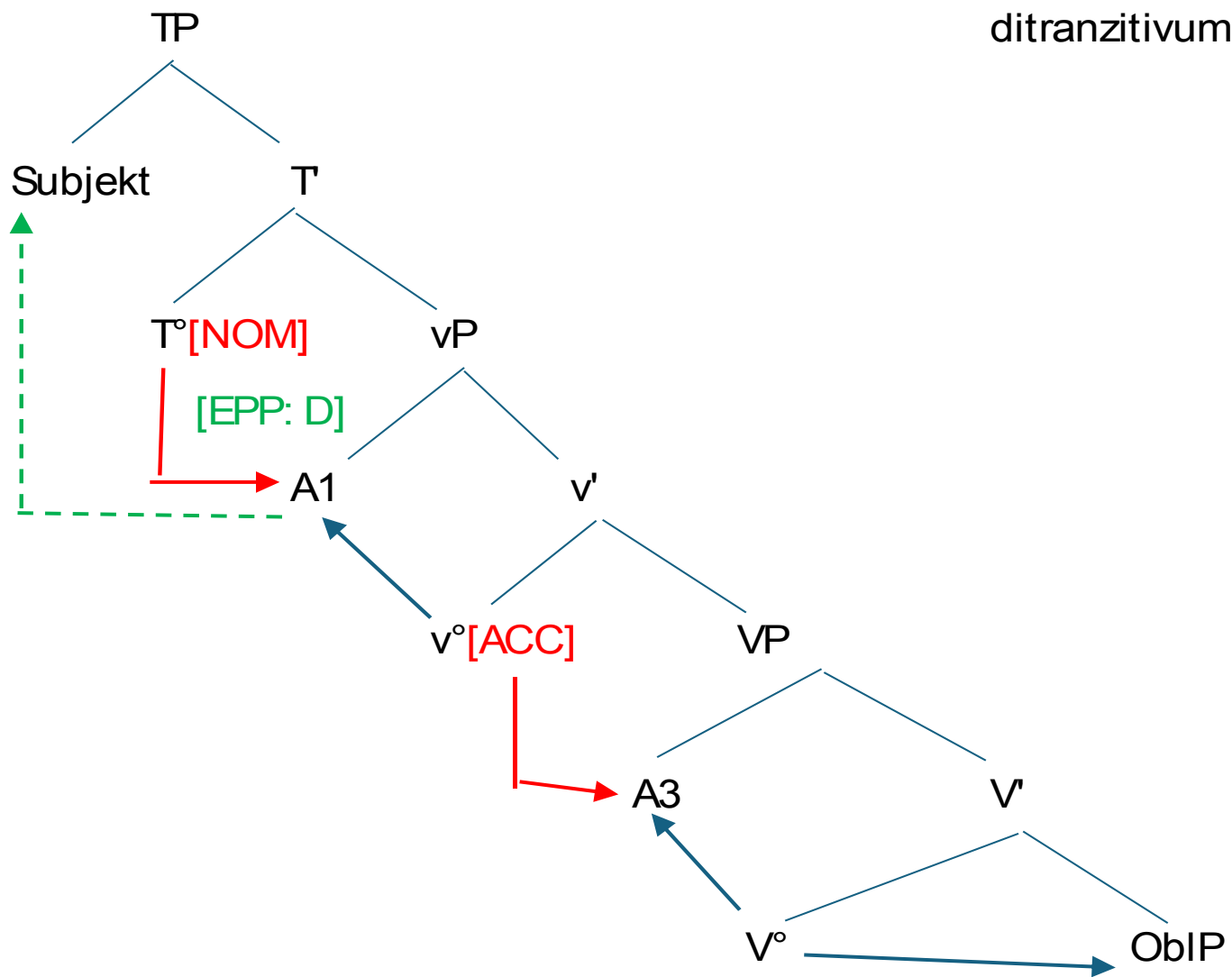
Pf

A1, (A2), Obl

A1 \approx HUM, A2 > DP/NP , Obl > P(vůči)P

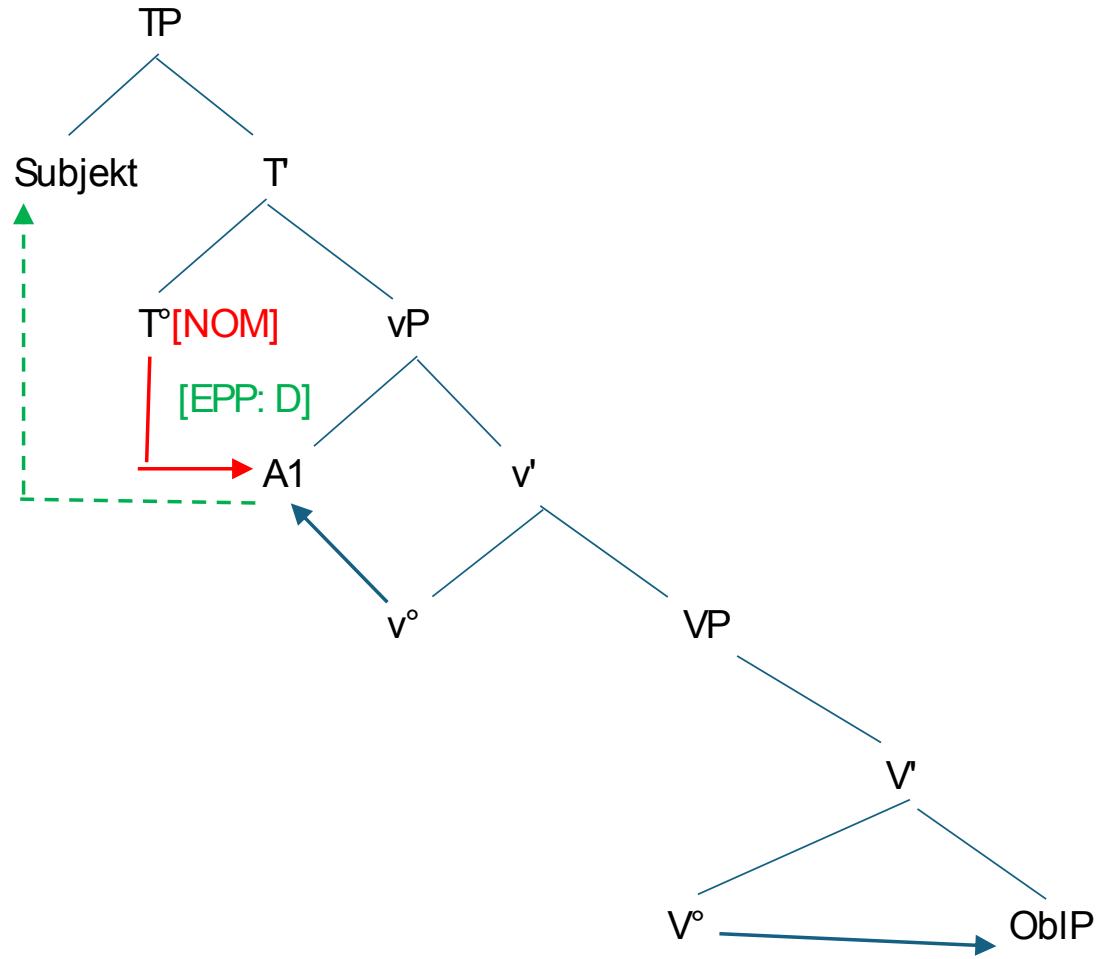
> se

ditranzitivum (nizký dativ)

vstoupi Pf A1, (Obl)
 Obl > PdirP // Adv

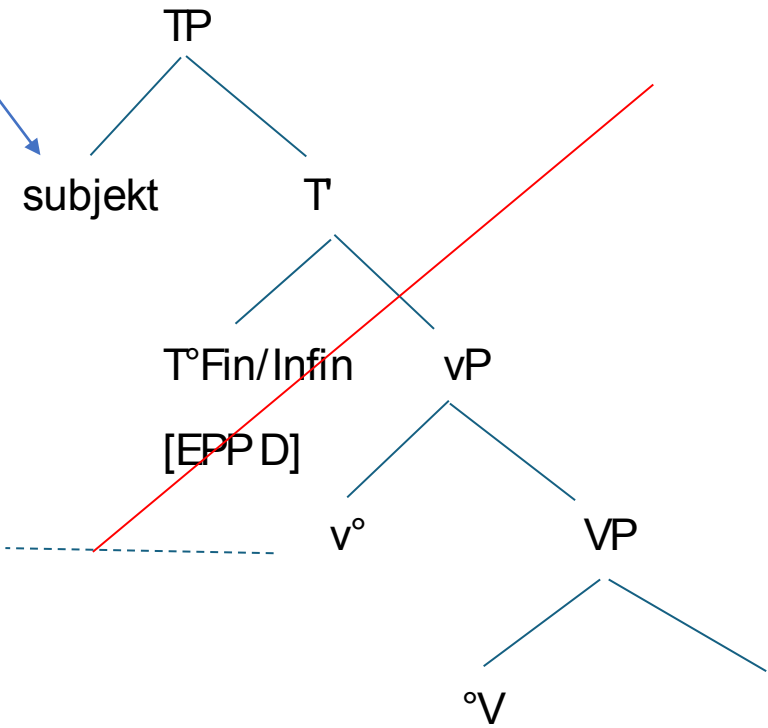
vniknou Pf A1, Obl
 Obl > PdirP // Adv

prše

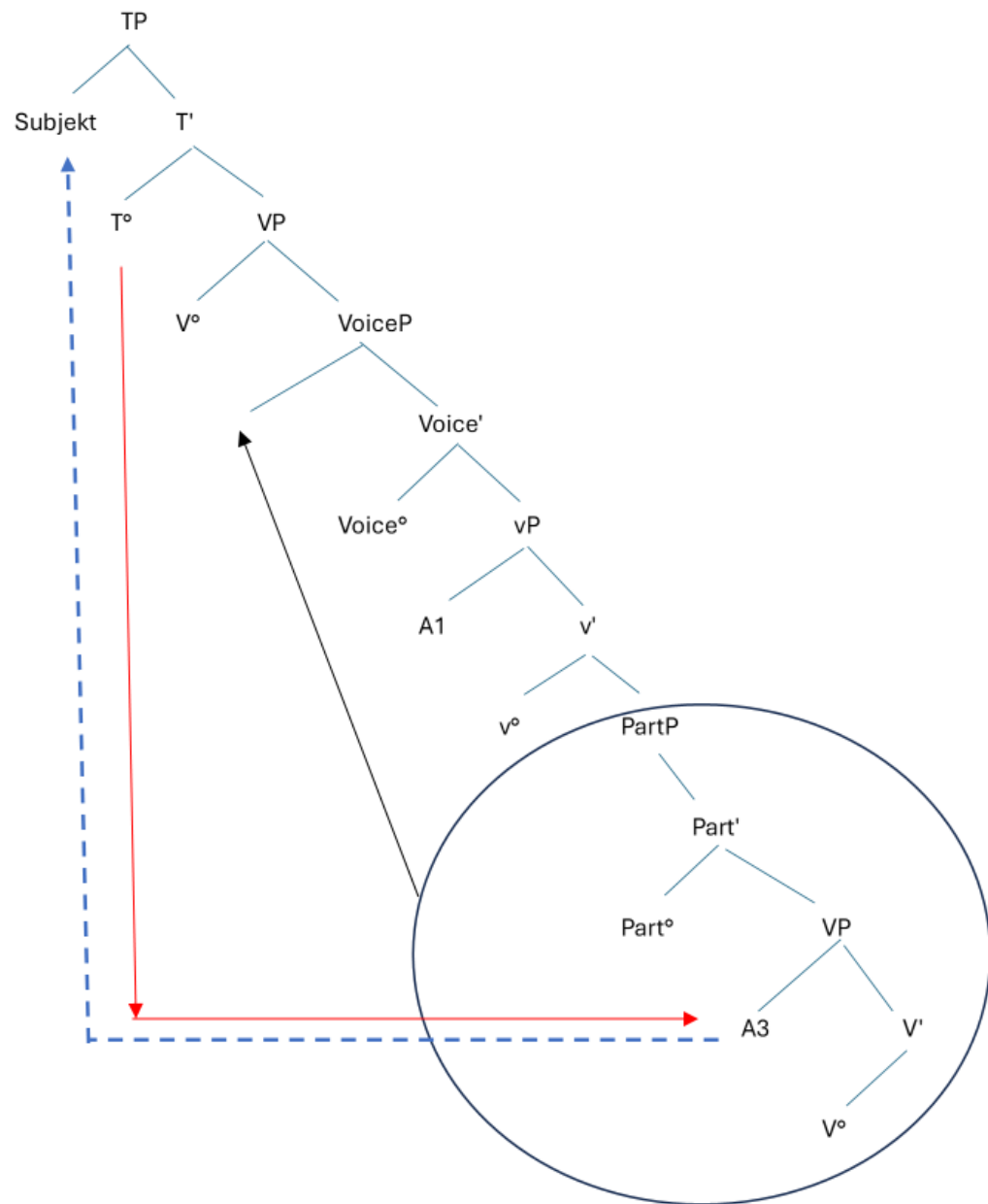
impf

Expletivum

Osobní pasivum

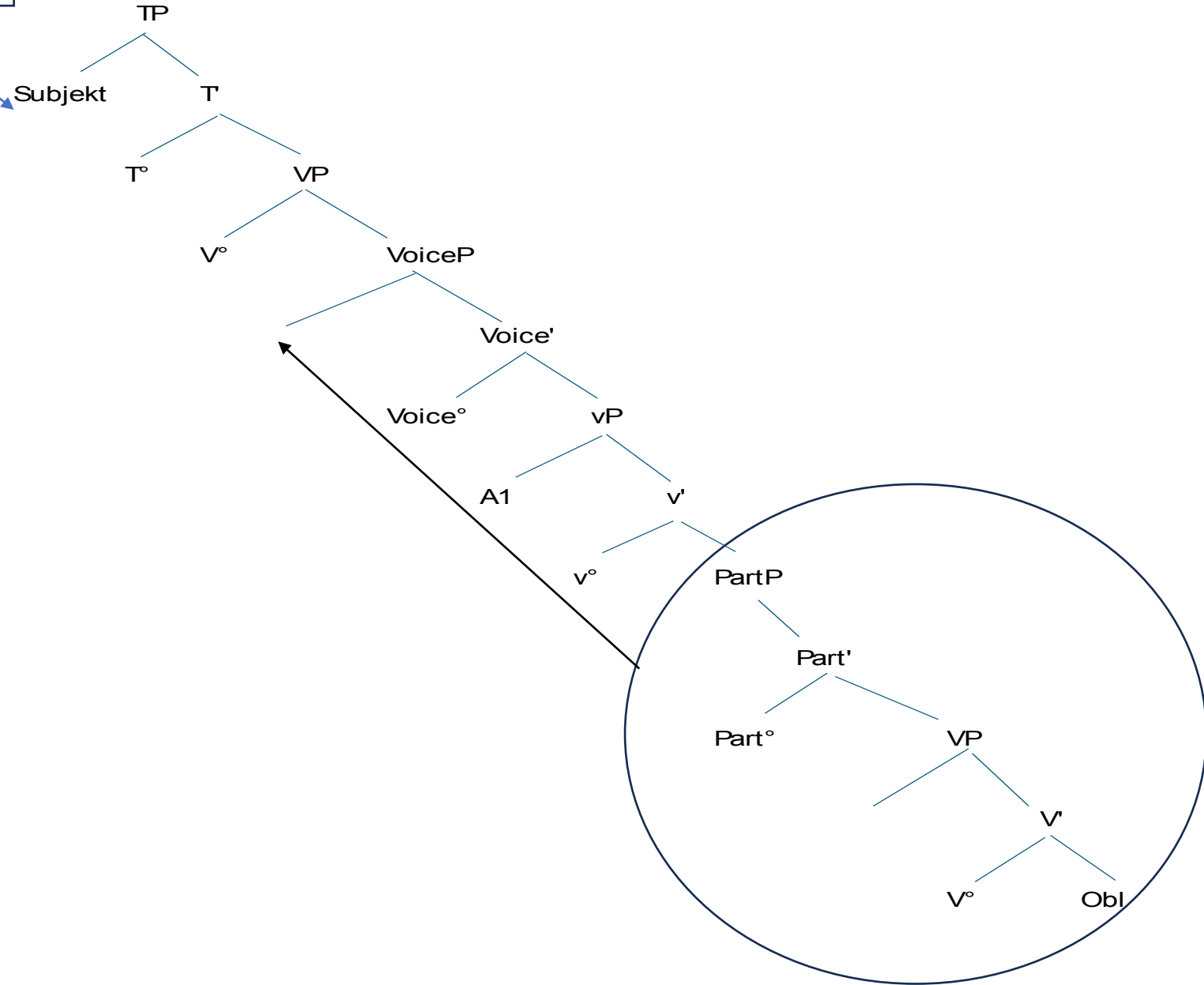
Petr je chválen Pavlem

Neosobní pasivum

O zákonu je hlasováno senátorama

Expletivum

Petr chválí Evu

Eva je chválen (Petrem)

Petrovo chválení Evy

Evino chválení (Petrem)

Petr studoval matematiku

Nemám peníze

Petrovi přibyly starosti

Petr napsal dopisy

Petr váží (Evu)

Petr váží *(metrác)

Petr nadržuje Evě

Blondýnám je nadržováno (učitelem)

Petrovo nadržování Evě

nadržování Evě (Petrem)

Petrovi se studovala matematika dobře

nemám peněz

Petrovi přibylo starostí

Petr se napsal dopisů

Eva je vážena Petrem

*Metrác je vážen Petrem

Petr učil Evu

Petr učil matematiku

Petr učil Evu matematiku

Petr učil Evu matematiku hodinu

Eva byla učena Petrem

Matematika byla učena Petrem

???

???